

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

יעביץ

בבא מציעא פה-א

עניין: כי לכך נוצרת

דההוא עגלא כו'. נ"צ היחה צו נשמה מגולגלת ובודאי תקונה של צהמה היא שחיטתה אבל לכך נענש רבי שלא התפלל על נשמת אותו המגולגל שחלף מן הבהמה ותשיג תקונה על ידו בלי לער שחיטה: (יעב"ץ)

מהרש"א ח"א

כרכושא הוו אזלי והוא מוצא שאתר לעגלה דהוו קא ממטי ליה לשחיטה לכך נולדת דזה ממדת אכזריות שהעגל הוא מוצא שזמנין ועגל בן יומו קרי שור ורוב עגלים לאו להכי קיימי אלא רובן לרדיא קיימי כדאמרינן בר"פ הפרה (א) ולא אמרו אלא סוף צהמה לשחיטה דהיינו כסופה אבל בתחלתה לרדיא קיימי וע"כ אמרי ליתו עליה יסורין דגם סוף אדם למות בזמניה ולא בתחילתו אלא יסורין ממרקין וע"י מעשה הלכו בכל כפרא ונעשו יסורין של אהבה ע"י כרכושא שהם בני החולדה שהוא המין השפל שבכל המינין שנצטוו מיוחד התחנות כדאמרינן בפרק העור והרוטב (ב) כל המינין שיש ביצבה יש צים חוץ מחולדה שנאמר (ג) האזינו כל יושבי חלד ואפ"ה אמר עליהן ורחמיו על כל מעשיו אף על מעשיו שהיותר שפלים ואמר דכולי שני

כוכבי אור מאמר עט

וזהו הענין של רבינו הקדוש, כי אם היה הולך ישר דרכו, אף כי לא עשה שום דבר לרחם על העגלה לא היה דבר, אכן העיקר מה שאמר „כי מתקיים לכך נוצרת“ — היינו שא"צ לרחם — מאחר כי לכך נוצרת! אם העליון היה מתנהג ח"ו [משום כך פסקו לו יסורים]. עם האדם במדה של לכך נוצרת“ — היינו שא"צ לרחם — מאחר כי לכך נוצרת! אם העליון היה מתנהג ח"ו עם האדם במדה של „לכך נוצרת“, לא היה העולם מתקיים, האדם נוצר לתורה ומצוות [ואיה תורתו ומצוותיו?], ובכ"ז ה' מרחם (ועי' בראשית חכמה שהאריך לענין לדבר דלטוריא על ישראל ע"ש), והנה אמרו חז"ל (ערכין י"ז) אילמלא באו הקב"ה עם אבותינו בדיו לא היו יכולים לעמוד, ומה לגם למטה מהם. ז"ש אמרי ברקיע הואיל ולא קא מרחם — משום כי לכך נוצרת — ולזה הרי אין כל אדם יכול לעמוד, ע"כ בייתי עליו יסורין.

אמנם מעשה דכרכושא שחמלו עליו הגה יש רחמנות שזה בעצם רחמנות, ולפעמים האדם אינו מרגיש בזה, כמו קטן [שאינו מרגיש במה שמרחמים עליו], ויש רחמנות שבעצם אינו רחמנות, רק לפי דעת הסובל הוא רחמנות. כדומה, יסורין הוא טובה לאדם, אך בכ"ז כאשר האדם לא יוכל לסבול ומתפלל, העליון מרחם עליו, וכן מש"כ (תהילים קמ"ה), „ורחמיו על כל מעשיו“. הוא ג"כ לפי טבע הבע"ח מה שהוא לפי טבעם הוא רחמנות. והנה יסורין של רבי — בודאי רכש לו שכר הרבה מאוד מאוד בעד כל רגע ורגע, וע"כ אם כי רבי היה עוסק בודאי בגמ"ח, אינו ענין משום כך ליקח ממנו היסורין ולומר הואיל וקא מרחם נרחם עליו, כי בעצם אין שייך בזה רחמנות, כי הוא לו טובה גדולה! אך היה קשה כח הסבל, ורבי היה רוצה להפטר מהם. והנה במעשה כרכושא בודאי לא היה צער בע"ח, כי אמתא דרבי היתה רוצה לכגוש להו במקום אחר, ואולי עוד היה טובה להם אם היה להם דעת, אך באשר שאין להם דעת, אם מזוים אותם ממקומם, צער הוא להם וע"ז אמר רבי שבקינהו — ורחמיו על כל מעשיו כתיב. היינו אף כי בעצם אין כאן רחמנות, בכ"ז גם העליון מרחם על כל מעשיו לפי טבעם, וע"ז אמרי ברקיע הואיל ומרחם וכו', כלומר: כמו שהוא מרחם — לא בשביל העצם — רק מחמת שלפניהם הוא צער, כמו"כ אף כי באמת טובה גדולה היא לרבי בהיסורין, אך כאשר קשה לסבול ורוצה להפטר מהם, ע"כ צריך לרחם עליו.

בן יהוידע

שם, אול תלא רישיה בכניסה דרבי וקא בני. הנה ודאי אף דעת העגל לעשות כך, אלא היה מגולגל באותו העגל אחד יהודי כשר, אשר נתגלגל עם בעבור איזה טיקון לעצמו, וזה הרוח שמלא אף רבי עיבר, תליה רישיה דעגל בכניסה דרבי, שרמו לו בזה שימשוך אותו ע"י טוטה מן העגל, מבלי לירך לצד שחיטה, כמו שהיו עושין רבתי מהרמ"ז ז"ל ומתהר"ז ז"ל בנז, להיליף הרוחות מקרב בני אדם, ורבי בבין הענין הזה אשר נקא ממנו, אף אחר כיון דבשמים נלגלו אותו בעגל זה, כדי שיסבול לצד שחיטה, למה איליא אותו בנחת:

ודעי

שמשעתי מעשה שהיה פה עיר בדרהרד יע"א, קודם תשעים שנה מ"מ, יום אחד הלך קצב יהודי לקנות צהמות חוץ לעיר, להביא לעיר לנחום, וימלא גוי ערבי אחד לקבלתו וצדו שם אחד גדול הרבה, ויחזר לו יהודי קנה לך זה הנה, והקצב לא רצה לקנותו כי חשש שאף הוא פתך, ומתחת גדולו היה הפחד שלו מרובה, כי גדול הרבה היה אותו הנה, והפציר בו הגוי הרבה שיקנה אותו, ואח"כ נביח בערבו, וקנה אותו, ואותו היום לא קנה הקצב צהמות חוץ מזה, ויבא לביתו עם הנה הזה לבדו, וראה חידוש שהיה נמשך אחריו בנחת, וכפי הצבע שם גדול ועלוס כזה קשה למשכן, כי יהיה מוכר בתחלתו, וזה היה כפיף ונכנס להקצב, והולך אחריו מאליו בנחת, והקצב הביאו לביתו להניחו עד ערב שבת ולשחטו, כך יתעייב בלבו, והנה בלילה בעודו ישן על מטפו אחר חלום לילה, שחש קול האומת דמחא דופק על פתחו, ואומר לו תבוא אף הנה שקנית היום לביתו עתה, כדי שאשחטו עתה, ויהיה הכשר מוכן בצוקר השכס ללורך חגיגה פ' שבציר, ואחר שאזר לו דברים אלו בעוד הדלת סגור, הלך האומת ולא הולך הקצב לפתוח הדלת, ולא רצה עם האומת כלום, רק ענה אותו מתוך החלום שחזר משכניו, ויאמר הגוי עתה אביאנו אליך, וקא הקצב ממנתו ונעל ידיו ויחד למטה, ולקח הנה ויבא מניסו ללכת אל בית האומת, ונח עתה מלא חידוש, כי כאשר קרב אל הנה למשך אותו עמו, הלך הנה אחריו מאליו ויביאו לבית האומת, אף זה האומת קודם שחל הקצב לביתו, חלם שחל זקן אחד אליו, ואמר לו הנה הקצב פ' מביא אליך עתה שם אחד גדול הכימות הרבה, אשר קנה אותו היום, וזה הנה מגולגל בו כפש פכ"פ שנפטר מקורבו, והאומת מניו, כי הוא היה גביר בן גביר משורסס, ונשא העיר הולת, והאכס שהוא הנשיא היה עורנו בחיים, וא"ל שעתה הגיע זמן קיומו שלו שעתה נפשו משה שנמלגלה בו, לכן חזרה לבדוק הבכ"ר בטוב קודם שחיטה, ותברך בכונה גדולה על השחיטה, ותשחטנו כהלכה, והבשר לא ימכר בבית המטבחים לבני אדם, אלא תשלו אותו, ותאנינו עליו לחבלו בחיים ויראי השם, שיכרתו על אילתו בכונה תחלה וסוף, ואחר שרחה מראה החלום הזה, שמע קול הקצב דופק על פתחו, ואומר הנבואה הנה כאשר יתהני ויחד האומת ופתח לו הדלת ונכנס עם הנה הכרוך אחריו, ויאמר הקצב למה ערחת לבא בעוד לילה אלני בעבור הנה הזה, ולא הצאתה עד אור הבוקר, ויאמר לו אני לא באתי ולא ילאתי מפחד ביתי, אלא עתה כ"כ חלמתי ובודאי בעל העגל ועד תשחט אילי לא אלני השכר כשרים שאצרכים לרכיס לעשות, כאשר לזוני בעל החלום, ועשו כן, ע"כ:

והנה בודאי ענין זה העגל שתלה ראשי בכניסה דרבי היה ג"כ כך, כי היה מגולגל בו נפש אדם, והנפש המגולגלת היא משכה העגל הזה והביאחו להיות תולה ראשו בכניסה דרבי, כי לא רצתה הנפש לסבול לצד השחיטה של העגל, ועד תשחט אילי לא אלני השכר כשרים שאצרכים כראוי כדי שתיטה עלייתה מן העגל בטוב, ורצתה דרבי יעלה וימחנה מן העגל צדו בחיים, ע"י טוטה ידועים לו:

